

Адатланмагъан ачыкъ дарс

Д/ темасы: Белгилевюч. Беклешдириг дарс.

- Д/ мурады:**
- 1. Белгилевюч деген экинчи даражалы уьюр жумлада не ерни тутагъанны, не англатагъанны, о къайсы тил гесимлерден этилегенин токъташдырмакъ.**
 - 2. Яшланы жумлаларда белгилевючню тюз тапма, туюне толкъунлу гъыз тартып белгилеме уьйретмек.**
 - 3. Белгилевючлери булангъы жумлалар къурма уьйретмек.**
 - 4. Яшланы поэзия асарлагъа гъавасландырмакъ.**
 - 5. Табиатны, илмуну, яшавну сюйме кёмек этмек. Экология культурасы яратыв. Дюньягъа тюз къаравун яратыв.**

Къурал: суратлар, карточкалар, презентация гъазирлеген
къураллар: компьютер, интерактивная доска.

Дарсны барышы.

I. Къурум мюгълет. Яшланы дарсгъа къуршав. Яшлар булан саламлашыв.

**Яшлар! Гюн яхшы болсун,
Иржайсын савлай алам.
Эркин Къумукъ тюзюмден
Бары да яшгъа салам!**

Дарсны мурадын, алдыбызгъа салынгъан борчланы билдириг.

**Белгилеп юрюйбюз бар затны:
Тюс булан татывун, ювугъун, арегин.
Замангъа гёре де, ерине гёре де,
Неченчи болма да герегин.**

**Белгисиз болмай гъеч бир зат да,
Адамны бар нече белгиси.
Белгилей гъар адам ёлдашын,
Ол излей оьзюне тенглисин.**

II. Сынавун мекенлешдирив:

1. Берилген шиъруну бир гесегинден белгилевючлени тапдырыв.

**Гёзел дюньям, гъасретликден оьзюнге
яшыл язбаш мен де Ерге гелгенмен.
Мунда нече сююнч гёзлей адамны
Тангларынгни къатывундан гёргенмен.**

2. Яшлагъа дарсда «Сапар» чыгъагъаныбызны, сапарны заманында тюрлю-тюрлю станциялагъа ёлугъажагъыбызны айтыв.

III. Янгылыкълар яратыв. Тестлеге гёре иш.

«Илму» станция.

1. Белгилевюч шу соравагъа жавап бере:
А. Ким? Не?
Б. Нечик? Къайсы? Нече? Неченчи?
В. Не эте? Не этежек? Не этген?
2. Белгилевюч болуп гелмей:
А. Атлыкъ;
Б. Сыпатлыкъ;
В. Ишлик;
Г. Сыпатишлик.
3. Белгилевюч оьзю белгилейген сёзю:
А. Алдында геле;
Б. Артында геле.
4. Бу жумлаланы къайсында «АЛТЫН» деген сёз жумланы белгилевючю болуп гелген?

- А. Алтын чыгъагъан еринде сыйлы.
- Б. Алтын чечекни сыйы болмас.
- В. Алтын тапгъанда, тюймеге чюпюрек тапмагъан.

5.«Бёрю сокъмакъ» деген сёз тагъымда «БЁРЮ» деген сёз къайсы сёз бола?

- А. Таби сёз;
- Б. Баш сёз.

6. Шу жумлаланы къайсында белгилевюч санавлукъдан этилген?

- А. Биринчи ерни алгъан Магъамматгъа багъалы савгъат берилди.
- Б. Сабур тюбю - сув алтын.
- В. Къызыл пайпелеклер авлакъны толтуруп къойгъан.
- Г. Эртенги чакъ къызарса, элимни яв чапгъандай, ахшамгъы чакъ къызарса, гелиним улан тапгъандай.

7. Бу жумлада белгилевюч къайсы тил гесимден этилген?
Алгъасагъан сув денгизге етмес.

- А. сыпатлыкъдан; Б. атлыкъдан В. орунчадан; Г. сыпатишликден.

1. Берилген суратлагъа гёре жумлалар тиз.

2. Къутгъарылгъан белгилевючлени тап:

Йырдыр мени яшавумну береги,

Йырчы Къазакъ къыйгъан ону савунда.
... еллер япыракъларын ойнатып,
Емиш берсин герек о ... бавунда.

3. Берилген сёзлер жумланы белгилевючю болагъан кюйде къоллап жумлалар тизигиз:

ахшамгъы, юртлу, исси, генг.

1. Жумлаланы толу кюйде синтаксис якъдан чечив:

1. Анадан осал тувгъан уланны, тюелеге минип чыкъса, ит хабар.
2. Наллангъан ат да сюрюне.
3. Машин уллу таш ёл булан бара.

2. Гъар гёрсетилген тил гесим белгилевюч болуп гелеген кюйде жумлалар тизигиз:

сыпа
тлык
ь

сыпа
тишл
ик

Белг
илев
юч

сана
влук
ь

IV. Башлапгы бажарывлукъларын болдурув:

Яратывчулукъ диктант.

(берилген атлыкълагъа белгилевючлер тап)

Сыйыр ... , ... , ... ,

Терек ... , ... , ... ,

Бёрю ... , ... , ... , ... ,

Конкурс «Сен магъа, мен сагъа»

Чечеген ёммакъланы командалагъа гёре чечив

1-нчи команда

- 1.Балдан да татли, базарда да сатылмай.
- 2.Къуйругъун тутса, арангъа гире.
3. Акъ тарлавда къара урлукъ, чачгъангъа эте къуллукъ.

2-нчи команда

- 1.Яшай беш агъа-ини, биринден бири тири.
- 2.Бири сёйлей, экиси къарай, экиси тынглай.
- 3.Тили ёкъ, амма сёйлей, охусанг гёнгюнг кюйлей.

(Гъар тюз чечилген чечеген ёммакъгъа 3 балл бериле. Къайсы команда утса, олагъа медаль тагъыла.)

V. Рефлексия:

Бугюн дарсда	МЕН	Билдим Уьйрендим Ачдым Оьзюм булангъы яшланы макътама сюемен
-----------------	-----	---

VI. Уьйге иш: §15-17, Тапшурувлар 81, 82. (сайлап бирин этмек).

**Савболугъуз, яшлар!
Биз барыбыз да «Гъаят» деген станциягъа арыв къыйматлар
булан етишдик.**

СТАНЦИЯ «ГЪАЯТ»

ФГОС-гъа гёре гъалиги

дарслагъа салынагъан талаплар

Янгы стандартлар – Россия Федеральнй билим берив тармагъыны аслу масъаласы. Янгы стандартланы гъукумат ягъында тасдыкъ этилген гъар кимни билим алывгъа ихтиярларын беклешдиреген пачалыкъ документ. Стандартланы гъазирлев ва токьдашдырыв Конституцияны нормаларын болдурув бола. Гъукуматны бары билим берив идаралары стандарт гёрсетеген нормаланы яшавгъа чыгъарма герек. Стандатланы кюрчюсюнде Жамият дыгъар сёйлешив токьтагъан. Айры охувчуну, уьягълюнню, ата-ананы гъукумат булангъы аралыгъын гёрсете. Гъукумат охувчу яшдан бир тюрлю гъассиллени талап этеген йимик, охувчу ва ата-аналар да гъукуматдан герекли шартланы талап этме ихтияры бар (Общественный договор между школой, родителями и обществом).

Биз барыбыз да билеген кюйде Россия Федеральнй билим берив тармагъында уллу алмашынывлар болуп тура. Бизин дарслагъа да, охувгъа янашагъан кююбюзге де буссагъатгъа кёп талаплар салына. Билим алывну сан янын артдырмакъ учун ону ичделигин янгыртыв, охутув къайдаланы алышдырыв - лап аслу къайдалардан болуп белгиленген. Янгы стандартлар яшавну чалтлыкьда болагъан алышынывларын гёз алгъа тута, янгы масъалаланы чечеген, касбусун бек бажарагъан, тарыкъ болса, ону алышдырма болагъан гъаллашыв хасиятлы адамланы онгарма талап эте. Гъали мен Сизге инг аслу затгъа къаравугъузну бакьдырайым, о не десегиз, биринчи план тизеген кююбюз де алышынагъанлыкь. Янгы стандартлагъа гёре план шулай тизиле:

- 1. Къурум мюгълет.
- 2. Сынавун мекенлешдирив мюгълет.
- 3. Янгылыкь ачыв, янгылыкь яратыв мюгълет.
- 4. Башлапгъы бажарывлукъланы болдурув мюгълет.
- 5. Рефлексия.
- 6. Уйге иш берив.

Янгылыкъ ачыв мюгълетде(«Новая тема») гъали бизге дарсны яшлагъа айтып къюгъуз, англатыгъыз демей, яшлар англар йимик ёллар излегиз дей. Озокъда, алынган билимлени камиллешдиреген гезиклер де бола.

Бу салынаган стандартлар уьч талапдан къурулган:

1. Аслу охув программаланы къурулушуна талаплар.
2. Аслу охув программаланы мюлк этивню гъассилерине талаплар.
3. Аслу охув программаланы яшавгъа чыгъармакъ учун шартлагъа талаплар(требования к условиям реализации основных программ).

Аслу билим берив программалар шулай бёлюклерден къурула:

1. Англатыв кагъыз (пояснительная записка).
2. Умуми билим беривню гъар канзисини муратлары (цели образования для каждой ступени).
3. Базис охув план (вариативные уроки).
4. Билим беривню ичделигини къюрчюсю (фундаментальное ядро содержания общего образования).
5. Охув предметлени уьлгюлю программалары (примерные программы) (Тахо- Годи –научно-исследовательский институт).
6. Умуми охув гъаракатланы болдурув программа. (УУД учебных действий).
7. Охувчуланы билимлерин, бажарывлукъларын, мер- дешлерин къыйматлав (ситема оценки знаний учащихся).
8. Тарбиялав ва жамиятлашдырыв программа (социальная программа).

Охувну яшавгъа чыгъармакъ учун шулай тюрлю гъасиллер айрыла:

I. Личностные (энчили);

1. Ватандаш бирлигин тарбиялав (формирование гражданской идентичности).

Ватанны сююв, абурлав, озюню миллетине амин болув. Оз халкыны тарихин, тилин билип, Ватаныны алдында жаваплыкны тарбиялав.

2. Охувга жаваплы кюйде янашыв. Оз камиллешивге, озбашына билим алывга гъавасландырыв.

3. Дюньяга тюз къаравларын яратыв (формирование правильного мировоззрения).

4. Толерантность. Башга тили, дини бар адамга абурлу кюйде янашыв. Дюньяда яшайган бары да халкъланы динин, адатларын абурлав.

5. Жамиятда юрюлеген яшавтуруш гъалланы билив.

6. Гъаллашыв бажарывлукълар яратыв. Гъар тюрлю ишлерде уллулар ва гиччилер булан байлавлукълар юрютюв (коммуникативность)

7. Къувунлу гъалларда озюн тутуп ва башгъалагъа зиян болмайган гъалда иш гёрмек.

8. Экология культурасын яратыв.

9. Уьяглюню агъамиятлылыгын англатыв, аглюню вакиллерине рагьмулу янашыв.

10. Эстетика гъакылын оьсдюрюв.

II. Метапредметный гъасиллер:

- 1.Оъзбашына оъзюню охувуну муратларын токъташдырып бажармакъ.
2. Оъзбашына муратлагъа етишив планны къуруп бажармакъ; охув масъалаланы чечмек учун асыллы ёлланы сайлап бажармакъ.
- 3.Оъзюню ишин къыйматлап бажармакъ.
4. Англавланы белгилеп, жамлашдырып, классификация этип, себеплерин токъташдырып бажармакъ.
5. Маъналы охуп бажармакъ(осмысленное чтение).
6. Муаллимлер ва тенглилери булан бирге иш гёрюп бажармакъ.
7. Оъзюню гъислерин, ойларын айтмакъ учун тилни элементлерин къоллап бажармакъ.
8. ИКТ бажарывлугъун болдурув ва оъздюрюв.

III. Метадология гъасиллер.

Буссагъатгъы кёп маълуматлы девюрде тарыкълы затны тюз алып, оъзбашына пикир этип, охув масъалаланы оъзбашына чечип болмакъ. Бу - «деятельностный янашыв» бола. Бу янашыв охувчулар билимлени гъазир кюйде топламайгъанлыгъы. Ахтарыв ишлени натижасында билимге оъзлер ес болагъанлыгъы бола.

1. Билим алывгъа уыйретив(учить учиться).
2. Яшав гъалланы англама уыйретмек(агъамиятын, себеплерин, бир-бири булангъы аралыкъларын).

3.Гъалиги замангъы агъамиятлы масъалаланы ичинде баш алып болмагъа уйретмек.

4.Ругъ байлыкълардан пайдаланма уйретмек.

5. Касбу булан байлавлу ва башгъа тюрлю масъалаланы чечмеге уйретмек (гъаллашыв, маълумат излев, анализ этив, бирликде иш гёрюв).

**Выступление
Атавовай СупуяханымГасановны
на
Республиканском семинаре
педагогов по
родным языкам
"Реализация ФГОС второго
поколения в обучении
родному языку
и литературе"**

25 декабрь 2017 г.

**Республиканский семинар педагогов по родным языкам
на тему: «Реализация ФГОС второго поколения в обучении
родному языку и литературе
25 декабрь 2017год**

**Нестандартный урок-обобщение на тему
«Определение»**

**Адатланмагъан
ачыкъ дарс**

"Белгилевюч"

**Урок провела учитель Костекской СОШ
Атавова Супуяханым Гасановна**